

PODATEK OD SPADKÓW I DAROWIZN

W związku z pojawiającymi się wieloma pytaniami w sprawie problematyki dot. podatku od spadków i darowizn Urząd Miejski w Koluszkach przybliży ogólne zagadnienia w tym przedmiocie, nie mniej jednak należy podkreślić, że właściwym do udzielenia fachowej i wiążącej informacji pozostaje dla terenu Gminy Koluszki - Urząd Skarbowy Łódź - Widzew z/s przy ul. Papierniczej 7 w Łodzi.

Na wstępie wskazuje się, iż podatek ten reguluje ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 86 ze zm.), która jest źródłem poniższych informacji.

Podatkowi od spadków i darowizn podlega nabycie rzeczy znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej tytułem:

- 1) dziedziczenia, zapisu zwykłego, dalszego zapisu, zapisu windykacyjnego, polecenia testamentowego;
- 2) darowizny, polecenia darczyńcy;
- 3) zasiedzenia;
- 4) nieodpłatnego zniesienia współwłasności;
- 5) zachowku, jeżeli uprawniony nie uzyskał go w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny lub w drodze dziedziczenia albo w postaci zapisu;
- 6) nieodpłatnej: renty, użytkowania lub służebności.

Nadto podatkowi podlega nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oraz nabycie jednostek uczestnictwa na podstawie dyspozycji uczestnika funduszu inwestycyjnego otwartego albo specjalistycznego funduszu inwestycyjnego otwartego na wypadek jego śmierci.

Nabycie własności rzeczy znajdujących się za granicą lub praw majątkowych wykonywanych za granicą podlega podatkowi, jeżeli w chwili otwarcia spadku lub zawarcia umowy darowizny nabywca był obywatelem polskim lub miał miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Z zamieszczonej na stronie Urzędu Skarbowego Łódź - Widzew <http://www.izbaskarbowa.lodz.pl/195/> informacji wynika, iż „obowiązek podatkowy ciąży na nabywcy własności rzeczy i praw majątkowych. Przy czym z dniem 1 stycznia 2007 r. zniesiono solidarną odpowiedzialność do zapłaty podatku od umowy darowizny (tzn. obowiązek podatkowy spoczywa na nabywcy).”

Obowiązek podatkowy powstaje:

- 1) przy nabyciu w drodze dziedziczenia - z chwilą przyjęcia spadku;
- 2) przy nabyciu w drodze zapisu zwykłego, dalszego zapisu lub z polecenia testamentowego - z chwilą wykonania zapisu zwykłego, dalszego zapisu lub polecenia;
- 2a) przy nabyciu tytułem zachowku - z chwilą zaspokojenia roszczenia lub jego części;
- 2b) przy nabyciu w drodze zapisu windykacyjnego - z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku, postanowienia częściowego stwierdzającego nabycie przedmiotu zapisu windykacyjnego lub zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia;
- 3) przy nabyciu praw do wkładów oszczędnościowych określonych w art. 1 ust. 2 - z chwilą śmierci

wkładczy;

3a) przy nabyciu jednostek uczestnictwa określonych w art. 1 ust. 2 - z chwilą śmierci uczestnika funduszu inwestycyjnego;

4) przy nabyciu w drodze darowizny - z chwilą złożenia przez darczyńcę oświadczenia w formie aktu notarialnego, a w razie zawarcia umowy bez zachowania przewidzianej formy - z chwilą spełnienia przyrzeczonego świadczenia; jeżeli ze względu na przedmiot darowizny przepisy wymagają szczególnej formy dla oświadczeń obu stron, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą złożenia takich oświadczeń;

5) przy nabyciu z polecenia darczyńcy - z chwilą wykonania polecenia;

6) przy nabyciu w drodze zasiedzenia - z chwilą uprawomocnienia się postanowienia sądu stwierdzającego zasiedzenie;

7) przy nabyciu w drodze nieodpłatnego zniesienia współwłasności - z chwilą zawarcia umowy albo ugody lub uprawomocnienia się orzeczenia sądu, jeżeli ich skutkiem jest nieodpłatne zniesienie współwłasności;

8) przy nabyciu w drodze nieodpłatnej służebności, renty oraz użytkowania - z chwilą ustanowienia tych praw.

Przy nabyciu pod warunkiem zawieszającym obowiązek podatkowy powstaje z chwilą ziszczenia się warunku. Naczelnik urzędu skarbowego może jednak ustalić należność podatkową, jaka przypadałaby w razie ziszczenia się takiego warunku, i należność tę zabezpieczyć.

Nabycie pod warunkiem rozwiązującym uważa się w rozumieniu ustawy za nabycie bezwarunkowe. W razie spełnienia się warunku rozwiązującego w ciągu 3 lat od dnia nabycia, decyzja ustalająca zobowiązanie podatkowe podlega uchyleniu.

Jeżeli nabycie niezgłoszone do opodatkowania stwierdzono następnie pismem, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą sporządzenia pisma; jeżeli pismem takim jest orzeczenie sądu, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia. W przypadku gdy nabycie nie zostało zgłoszone do opodatkowania, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą powołania się przez podatnika przed organem podatkowym lub organem kontroli skarbowej na fakt nabycia.

Z zawartych danych na stronie internetowej Urzędu Skarbowego Łódź-Widzew należy zwrócić uwagę, iż „w przypadku, gdy obowiązek podatkowy powstał wskutek powołania się przez podatnika, przed organem podatkowym lub organem kontroli skarbowej w toku czynności sprawdzających, postępowania podatkowego, kontroli podatkowej lub postępowania kontrolnego, na okoliczność nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych w drodze darowizny lub polecenia darczyńcy, a należny podatek od tego nabycia nie został zapłacony, podatek oblicza się (niezależnie od grupy podatkowej, do której zaliczony jest nabywca)

wg nowej jednolitej stawki 20% (art. 15 ust. 4 ustawy).

Tym samym w sytuacji, gdy podatnik powołuje się na fakt nabycia rzeczy lub praw majątkowych o wartości przekraczającej kwoty wolne od podatku, o ile uprzednio podatek nie został zapłacony, zastosowana zostanie 20% stawka podatkowa.

Zgodnie z przepisem przejściowym art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. Nr 222, poz. 1629), co do zasady, do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy ustawy o podatku

od spadków i darowizn w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy. Tym

samym regulacje wprowadzone ustawą nowelizującą mają zastosowanie do wszystkich umów zawartych po dniu 31 grudnia 2006r. Również w przypadku opodatkowania nabycia majątku w drodze dziedziczenia, nowe regulacje znajdują zastosowanie do spraw, gdzie śmierć spadkodawcy nastąpiła po dniu 31 grudnia 2006 r. Istotne znaczenie ma bowiem data nabycia spadku, tożsama - zgodnie z uregulowaniami kodeksu cywilnego - z dniem śmierci spadkodawcy.

* Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. Nr 222, poz. 1629)."

Wysokość podatku ustala się w zależności od grupy podatkowej, do której zaliczony jest nabywca (tj. według osobistego stosunku nabywcy do osoby, od której zostały nabyte rzeczy i prawa majątkowe):

- I grupę podatkową stanowią: małżonek, zstępni, wstępni, pasierb, zięć, synowa, rodzeństwo, ojczym, macocha, teściowie.

- do II grupy podatkowej należą: zstępni rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępni i małżonkowie pasierbów, małżonkowie rodzeństwa, rodzeństwo małżonków, małżonkowie rodzeństwa małżonków, małżonkowie innych zstępnych.

- w III grupie podatkowej ustawodawca umieścił pozostałych nabywców.

Za rodziców uważa się również przysposabiających, a zstępnych - także przysposobionych i ich zstępnych.

Podatek oblicza się od nadwyżki podstawy opodatkowania ponad kwotę wolną od podatku, według następujących skal:

Kwota nadwyżki

w zł Podatek wynosi

ponad do

1) od nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej

- 10.278 3 %

10.278 20.556 308 zł 30 gr i 5 % nadwyżki ponad 10.278 zł

20.556 - 822 zł 20 gr i 7 % nadwyżki ponad 20.556 zł

2) od nabywców zaliczonych do II grupy podatkowej

- 10.278 7 %

10.278 20.556 719 zł 50 gr i 9 % nadwyżki ponad 10.278 zł

20.556 - 1.644 zł 50 gr i 12 % nadwyżki ponad 20.556 zł

3) od nabywców zaliczonych do III grupy podatkowej

- 10.278 12 %

10.278 20.556 1.233 zł 40 gr i 16 % nadwyżki ponad 10.278 zł

20.556 - 2.877 zł 90 gr i 20 % nadwyżki ponad 20.556 zł

Kwoty wolne od podatku wynoszą:

- 9637 zł dla osób zaliczonych do I grupy podatkowej
- 7276 zł dla osób zaliczonych do II grupy podatkowej
- 4902 zł dla osób zaliczonych do III grupy podatkowej.

W ustawie o podatku od spadków i darowizn w art. 4a, zamieszczono informację, iż zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez: małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, ojczyma, macochę, rodzeństwo, jeżeli:

1) zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego powstałego na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2-8 i ust. 2, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku, z zastrzeżeniem ust. 2 i 4, oraz

2) w przypadku gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny lub polecenia darczyńcy są środki pieniężne, a wartość majątku nabytego łącznie od tej samej osoby w okresie 5 lat poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczona do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, przekracza kwotę określoną w art. 9 ust. 1 pkt 1 - udokumentują ich otrzymanie dowodem przekazania na rachunek płatniczy nabywcy, na jego rachunek, inny niż płatniczy, w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub przekazem pocztowym.

2. Jeżeli nabywca dowiedział się o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych po upływie terminów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, zwolnienie, o którym mowa w ust. 1, stosuje się, gdy nabywca zgłosi te rzeczy lub prawa majątkowe naczelnikowi urzędu skarbowego nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o ich nabyciu, oraz uprawdopodobni fakt późniejszego powzięcia wiadomości o ich nabyciu.

3. W przypadku niespełnienia warunków, o których mowa w ust. 1 i 2, nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych podlega opodatkowaniu na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej.

4. Obowiązek zgłoszenia nie obejmuje przypadków, gdy:

1) wartość majątku nabytego łącznie od tej samej osoby lub po tej samej osobie w okresie 5 lat, poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczona do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, nie przekracza kwoty określonej w art. 9 ust. 1 pkt 1 lub

2) gdy nabycie następuje na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych i zakres danych w nim zawartych, w tym w szczególności:

1) dane identyfikujące podatników obowiązanych do złożenia zgłoszenia oraz dane stanowiące podstawę zaliczenia do I grupy podatkowej,

2) dane identyfikujące oraz ostatni adres spadkodawcy, darczyńcy lub innej osoby, od której lub po której została nabyta własność rzeczy lub prawa majątkowe,

3) dane dotyczące nabytych rzeczy lub praw majątkowych, ich rodzaj, miejsce położenia rzeczy lub wykonywania praw majątkowych, wraz z ich wartością rynkową oraz wielkość nabytego udziału - uwzględniając konieczność potwierdzenia nabycia w celu skorzystania ze zwolnienia.

Reasumując w/w zwolnienia (nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez: małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, ojczyma, macochę, rodzeństwo) warto przedstawić także wyjaśnienia Urzędu Skarbowego Łódź - Widzew, cyt.: "aby móc skorzystać ze zwolnienia przewidzianego w art. 4a fakt nabycia majątku należy zgłosić właściwemu organowi podatkowemu w terminie 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego (w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia termin do zgłoszenia liczy się od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku). Przy czym, gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny lub polecenia darczyńcy są środki pieniężne, należy udokumentować fakt ich otrzymania poprzez przedstawienie dowodu ich przekazania:

- na rachunek bankowy nabywcy albo
- jego rachunek prowadzony przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową lub
- przekazem pocztowym

W sytuacji, gdy podatnik dowiedział się o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych po upływie terminu, w którym obowiązany był zgłosić nabycie, 6 miesięczny termin* do zgłoszenia nabycia biegnie od dnia, w którym dowiedział się o nabyciu. Przy czym musi on uprawdopodobnić, iż później dowiedział się o ich nabyciu.

Jeżeli podatnik nie spełni powyżej omówionych przesłanek, podlega opodatkowaniu na zasadach przewidzianych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej.

Osoby, które od członka najbliższej rodziny otrzymały darowiznę bądź spadek i chcą korzystać ze zwolnienia od podatku muszą złożyć formularz oznaczony symbolem SD-Z2.

Podatnik zwolniony jest z obowiązku zgłoszenia w przypadku, gdy wartość majątku nabytego od tej samej osoby lub po tej samej osobie w okresie 5 lat, poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczana do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, nie przekracza kwoty wolnej od podatku, określonej dla nabywców zaliczonych do pierwszej grupy podatkowej (tj. 9.637 zł) oraz w przypadku, gdy nabycie następuje na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego.

Zwolnienie przewidziane w art. 4a swym zakresem nie obejmuje zięcia, synowej oraz teścia i teściowej (także zaliczonych do pierwszej grupy podatkowej). Stąd też, w przypadku nieodpłatnego nabycia rzeczy lub praw majątkowych tytułem darowizny przez jedną z tych osób, nabycie to podlega opodatkowaniu na ogólnych zasadach, z uwzględnieniem kwoty wolnej

od podatku i skali podatkowej, określonej dla tych nabywców, jak i zwolnień oraz ulg podatkowych.

Dla zapewnienia zgodności polskiego prawa z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską oraz porozumieniem o Europejskim Obszarze Gospodarczym rozszerzono katalog podmiotów uprawnionych do korzystania ze zwolnień podatkowych, przewidzianych w art. 4 ust. 1 oraz art. 4a ustawy, o osoby posiadające obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA)

- stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (w tym Islandia, Lichtenstein, Norwegia) lub mające miejsce zamieszkania na terytorium takiego państwa.

*Zmiana wprowadzona ustawą z dnia 10.10.2008r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2008r. Nr 203 poz. 1267) - dotyczy przypadków, w których obowiązek podatkowy powstał po dniu 31.12.2008r.

Z dniem 1 stycznia 2007 r. zostały zlikwidowane następujące zwolnienia, dotyczące nabycia:

- budynków mieszkalnych nadanych na podstawie przepisów o osadnictwie rolnym;
- własności budynków gospodarczych służących bezpośrednio produkcji rolnej na użytkach rolnych nietworzących gospodarstwa rolnego (tj. o powierzchni do 1 ha);
- zakładu wytwórczego, budowlanego, handlowego, usługowego lub jego części przez małżonka lub zstępnych;
- maszyn, urządzeń i narzędzi otrzymanych w drodze darowizny z zagranicy przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą;
- budynku, w części zajętej przez osoby trzecie na podstawie umów najmu, do których mają zastosowanie przepisy o czynszu regulowanym;
- gospodarstwa rolnego lub jego części wraz z budynkami mieszkalno-gospodarczymi, oraz innych praw do takiego gospodarstwa lub jego części, przekazanych na podstawie przepisów o

ubezpieczeniu społecznym rolników;

- budynków zajętych na cele specjalistycznego chowu i wylęgu drobiu lub specjalistycznej hodowli zwierząt wraz z urządzeniami i ze stadem hodowlanym oraz urządzeń

do prowadzenia upraw specjalnych, jak: szklarnie, inspekty, pieczarkarnie, chłodnie, przechowalnie owoców, przez małżonka, dzieci, wnuki, prawnuki, pod warunkiem wykorzystywania ich w ramach gospodarstwa rolnego przez 5 lat.

Większość czynności objętych ww. zwolnieniami wchodzi obecnie w zakres zwolnienia wynikającego z art. 4a ustawy. Inne z nich praktycznie wygasły, w związku z utratą mocy prawnej przepisów z nimi powiązanych, np. dotyczących czynszu regulowanego.”

Objaśnienia zamieszczone w artykule w sprawie podatku od spadków i darowizn pochodzą z ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 86 ze zm.) oraz ze stron internetowych, w tym: Urzędu Skarbowego Łódź

Widzew <http://www.izbaskarbowa.lodz.pl/195> i Ministerstwa Finansów <http://www.finanse.mf.gov.pl/pp/niezbednik-podatnika/psd>.

Należy także nadmienić, iż w przypadku uzasadnionego ważnego interesu podatnika lub interesu publicznego istnieje możliwość ubiegania się podatnika (wniosek złożyć należy do Urzędu Skarbowego wraz z uzasadnieniem) o ulgę w trybie art. 67a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) o: umorzenie, rozłożenie na raty lub odroczenie terminu płatności podatku, z zastrzeżeniem, że wszelkie zwolnienia i ulgi podatkowe stanowią wyjątek od tej zasady i mogą mieć miejsce tylko w wypadkach wyjątkowych. W związku z czym istnieje możliwość zastosowania ulgi w postaci umorzenia, rozłożenia na raty lub odroczenia zaległego podatku od spadków i darowizn w przypadku uzasadnionego ważnego interesu podatnika lub interesu publicznego, po przeprowadzeniu przez Urząd Skarbowy Łódź-Widzew postępowania dowodowego oraz uzyskaniu opinii tut. Burmistrza Koluszek (w przypadku spraw dot. podatku od spadków i darowizn z terenu Gminy Koluszki).